

санітарних правил при створенні нових машин та обладнання до здійснення санітарного нагляду за його впровадженням у виробництво та експлуатацією.

Для вирішення цих питань, органами Держсанепіднагляду Донецької області вдосконалені організаційні засади санітарно-епідеміологічного нагляду за виготовленням і експлуатацією нової гірничої техніки, впровадженням нових технологій в умовах реструктуризації вугільної промисловості Донбасу.

Щорічно, активно запрошується в науково-дослідних інститутах та підприємствах—виробниках гірничої техніки біля 30 проєктів технічних завдань та технічних умов з метою проведення державної санітарно-гігієнічної експертизи.

Практично усі вони після розгляду були відхилені від погодження і направлені на доопрацювання в частині відповідності до діючих санітарних норм та правил.

Насамперед, це вимоги до обов'язкового конструктивного вирішення питань дистанційного керування вугільнодобувними та прохідницькими комбайнами, з метою виведення гірників з умов дії пилового, шумового та вібраційного факторів.

Органи держсанепіднагляду наполягають на впровадженні нових технологій, у яких відмінною рисою у порівнянні з існуючими (серійними), є безшумовий спосіб вуглевидобутку.

Тим самим виключаються роботи з відбійними молотками, що дає можливість звільнити до 9 робітників у зміну в кожному вибої від контакту з інтенсивним шумом, вібрацією і важкою фізичною працею, а також знизити запиленість повітря робочої зони приблизно в 2 рази.

Summary

The significant hygienic advantages of new technologies, machines and equipment established which take root in coal branch in a course, of technical reconstruction and their role in improvement of working conditions both decrease professional and general illness with temporary loss of work capacity illness of the miners.

Ергономічна оцінка робочих поз лікаря-стоматолога.

Бура Л. В., Катрушов О. В.

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава.

Переобладнання стоматологічних відділень новою сучасною технікою, розробка та вдосконалення нових прогресивних технологій в стоматологічній практиці - все це корисним чином змінює характер праці, створює нові проблеми в плані профілактики несприятливого впливу на організм персоналу та потребує перегляду нормативних документів по зниженню втоми та підвищенню працездатності лікарів-стоматологів.

З цією метою нами було проведено 43 дослідження щодо виконання ергономічних вимог в 20 стоматологічних кабінетах. За результатами досліджень було виявлено значну кількість різноманітних неправильних робочих поз. Прийнято розрізняти основні і вимушені робочі пози. Основними вважають робочі пози, коли людина працює сидячи чи стоячи, вимушені — при різному ступені нахилу тулуба. Під час вивчення встановлено, що лікарі-стоматологи працюють здебільшого у вимушених робочих положеннях.

Положення стоячи більш фізіологічне для людини, ніж положення сидячи. Однак при цьому м'язи ніг, спини, тазу несуть значне статичне навантаження; збільшується гідростатичний тиск на стінки судин, спостерігається застій крові в м'язах ніг. Нормальною робочою позою стоячи слід вважати таку, при якій працюючому не потрібно нахилитися вперед більше ніж на 10—15°, небажані також нахили назад і вбік.

Основні недоліки, які були виявлені під час досліджень положення стоячи лікаря-стоматолога, зводяться до того, що пацієнт сидить надто низько. Хоча тіло стоматолога спирається на обидві ступні, його шия та хребет вигнуті, і лікарю необхідно самому наближатися до хворого.

Положення сидячи менш втомлює, тому що при ньому зменшується напруга м'язів, гідростатичний тиск і навантаження на серцево-судинну систему. Виконання роботи в положенні сидячи забезпечує більшу точність рухів. Однак тривала підтримка тіла в такому положенні може викликати відчуття стомлення, що свідчить про розвиток втоми. Тривала робота в положенні сидячи може привести до ослаблення м'язів живота і газового дня, сутулості.

Під час проведення досліджень була виявлена найбільш часта неправильна робоча поза в положенні сидячи. Висота стільця не відповідає розміру гомілки лікаря, в результаті чого одна його нога витягнута вперед і не має опори, а інша – зігнута і опирається тільки на передню частину стопи.

При виконанні робіт у вимушених нефізіологічних робочих позах у результаті сильної напруги, м'язів (при різному ступені нахилу тулуба напруга м'язів у 4—10 разів вище, ніж у позі сидячи) втомлення настає швидше. Незручне положення тіла позначається на обмінних процесах, зокрема значно підвищуються енерговитрати організму. При тривалому вимушеному положенні тіла в хребті з'являється біль, що надалі може носити постійний характер. Ослаблені в результаті статичних перевагажень м'язи швидше втомлюються, розвиваються невралгії в поперековому відділі, плечовому поясі, шийному відділі хребта.

Таким чином наші спостереження свідчать про те, що багато лікарів-стоматологів працюють в неправильному положенні тіла, а це призводить до виникнення у них порушень стану здоров'я. Найбільш раціональною робочою позою для стоматологів слід вважати вільну позу "сидячи-стоячи", при якій відмічено найменше число порушень стану здоров'я.

Summary

Researching of working position of the dentist, and his comparison with existing norms. It has been analyzed working positions of a body which meet most frequently. There is a necessity of development new and changes of existing normative documents which reduce fatigue of dentists.

Гігієнічне обґрунтування протирадіаційних заходів на підприємствах нафтогазовидобування.

Саргош О.Д., Катрушов О.В., Загорулько О.С.

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава, Полтавська обласна санітарно – епідеміологічна станція, м. Полтава

Останнім часом проблема опромінення людини техногенно-підсиленними радіоактивними джерелами природного походження у виробничих умовах (не уранові шахти, чорна та кольорова металургія, добування та переробка нафти, видобування газу та газового конденсату виробництво фосфорних добрив тощо) стала актуальною в Україні. Проблема залишків з підвищеним вмістом природних радіонуклідів, що утворюються на підприємствах нафтогазовидобувної промисловості на даний час в Україні, в тому числі і в Полтавській області, оскільки область по видобуванню нафти, газу та конденсату займає одне з перших місць по Україні, дуже актуальна. На робочих